

Lugupeetud lapsevanem!

Soovin Teie nõusolekut Teie lapse (ees- ja perekonnanimi) _____

vaktsineerimiseks vastavalt riiklikule immuniseerimiskavale **inimese papilloomiviiruse (HPV)** vastu.

Vaktsineerimiskuur koosneb ühest vaktsiinidoosist.

Info **HPV** ja selle vastu vaktsineerimise kohta on veebilehel <https://www.vaktsineeri.ee/hpv>, Terviseameti **HPV infolehes** ning lisatud käesolevale nõusolekulehele.

Küsimuste korral helistage tel 452 4438, E–R kell 8.30–15.00

või kirjutage e-posti aadressile marina.aas@hariduse.edu.ee

Kooliõde **Marina Aas**

Lapsevanem
(ees- ja perekonnanimi)

Olen nõus:
(kuupäev, allkiri)

Mis on HPV?

HPV (ik *Human Papilloma Virus*) on inimese papilloomiviirus. Suurem osa papilloomiviiruse tüüpidest põhjustab healoomulisi muutusi nahal (nt soolatüükaid) ja limakestel (nt teravad kondüloomid). Vähesed papilloomiviiruse tüübid võivad põhjustada pahaloomuliste kasvujate teket genitaalpiirkonnas (nt emakakaela-, häbeme- ja tupe-, päraku, peenisevähk) ning suuõõnes (nt suu- ja neeluvähk).

Vähiriski alusel jaotatakse inimese papilloomiviiruse tüübid alljärgnevalt:

- Kõrge riski tüübid: 16, 18, 45, 31, 33, 52, 58, 35, 59, 56, 51, 39;
- Piiratud vähki tekitava toimega tüübid 68, 73;
- Madala riski tüübid: 6, 11, 26, 40, 42, 43.

HPV vaktsiin Gardasil 9 annab kaitse HPV tüüpide 6, 11, 16, 18, 31, 33, 45, 52 ja 58 vastu.

HPV tüübid 16 ja 18 põhjustavad enamiku emakakaelavähkidest. HPV tüübid 6, 11, 16, 18, 31, 33, 45, 52 ja 58, mille vastu HPV vaktsiin Gardasil 9 kaitse annab, põhjustavad **Euroopas igal aastal hinnanguliselt 47 992 uut vähijuhtu**. Nende hulgas on 31 130 emakakaelavähi, 6786 pea- ja kaelapiirkonna vähi, 6137 anaalvähi, 1466 vulvavähi, 1360 vagiinavähi ja 1113 peenisevähi haigusjuhtu aastas. 81% vähkidest esineb naistel ja 19% meestel. Emakakaela, tupe ja päraku vähieelsete seisundite arv ulatub kuni 442 347 ja soolatüügaste esinemise arv kuni 844 391 juhtuni aastas.

Kuidas toimub nakatumine papilloomiviirusega?

Nakkusallikas on alati papilloomiviirusega nakatunud inimene. Papilloomiviirused levivad ühelt inimeselt teisele väga kergesti, kui inimeste nahk või limakestad puutuvad omavahel kokku. Ligikaudu **80% inimestest nakatub papilloomiviirusega vähemalt kord elu jooksul**. Madala ja kõrge riski HPV tüübid levivad nii seksuaalvahekorra kui lihtsalt intiimse puudutuse käigus. Nakatuda võib juba esimese seksuaalvahekorra ajal. Kondoomi kasutamine vähendab nakatumisohtu, kuid ei garanteeri kaitset, kuna kondoomiga katmata naha puudutamisel võib ikkagi nakatuda.

Mis toimub inimese organismis pärast papilloomiviirusega nakatumist?

Pärast nakatumist võib viirus elada inimese kehas tunnuste ja kaebusteta pikka aega. Enamasti suudab inimese immuunsüsteem viiruse mõne kuu või mõne aasta jooksul hävitada. Osal inimestel ei õnnestu viirusest vabaneda ning neil võib tulevikus areneda pahaloomuline kasvaja ehk vähk. Tavapärased arenevad vähk välja aeglaselt, 20 aasta või pikema perioodi jooksul. Emakakaelavähi tekke eelduseks on kõrge riskiga HPV olemasolu organismis.

Mis on vähi tekkimist soodustavad faktorid?

- varajane seksuaalelu algus;
- suur seksuaalpartnerite arv;
- suitsetamine;
- immuunpuudulikkus (nt HIV);
- pikaajaline hormonaalsete kontratseptiivide kasutamine;
- sugulisel teel levivate haiguste kaasnakkus (nt klamüdioos, genitaalherpes).

Kuidas kaitsta ennast papilloomiviiruste eest?

- Hoidu juhuslikest seksuaalvahekordadest
- Kasuta kondoomi
- Ära suitseta
- Käi regulaarselt tervisekontrollis
- **Vaktsineeri** ennast HPV vastu

Mis on optimaalne vanus lapse HPV vastu vaktsineerimiseks?

Lapsi soovitatakse vaktsineerida enne suguelu alustamist ehk orienteeruvalt 12aastaselt, enne viirusega kokkupuutumist.

Kuidas toimub Eestis vaktsineerimine HPV vastu?

Alates veebruarist 2024 vaktsineeritakse immuniseerimiskava raames HPV vastu **tasuta** kõiki 12–14aastaseid lapsi ning täiendava rühmana kõiki 15–18aastaseid noori, kes pole varasemalt HPV vastu vaktsineeritud. Kõikidel lastel, kes on eelnevalt vaktsineeritud ühe doosiga, loetakse vaktsineerimine lõpetatuks.

Vaktsineerimiseks kasutatakse riigi hangitud vaktsiini Gardasil 9 (tootja Merck Sharp and Dohme B.V).

HPV vastane vaktsineerimine toimub enamasti koolis. Kooliõde teavitab lapsevanemat lapse vaktsineerimisest ning küsib 12–17aastase lapse vaktsineerimiseks nõusolekut vähemalt üks nädal enne plaanitavat vaktsineerimist. 18aastased võivad anda vaktsineerimiseks nõusoleku ise.

Põhjendatud juhtudel võib sihtrühma kuuluvaid noori vaktsineerida HPV vastu ka nende perearst või pereõde.

Mille eest kaitseb HPV vaktsiin ja kuidas seda manustatakse?

HPV vaktsiin Gardasil 9 sisaldab üheksat inimese papilloomiviiruse tüübi puhastatud viiruse-laadset valku ning aitab hoida ära nendest põhjustatud haigused: emakakaela, häbeme, tupe ning päraku vähieelseid kahjustusi ja vähki, suguelundite tüükaid (teravaid kondüloome).

Vaktsiin ei sisalda elusat viirust ning ei ole seetõttu haigust tekitav ega ohtlik.

Vaktsineerimiskuur 12–18aastastele koosneb ühest doosist. Vaktsiini manustatakse lihasesiseselt õlavarre deltalihase piirkonda.

Kellele on HPV vaktsiin vastunäidustatud?

Vaktsiin Gardasil 9 on vastunäidustatud neile, kellel esineb ülitundlikkus vaktsiini toimeainete või abiainetes suhtes.

Millised võivad olla HPV vaktsiini kõrvaltoimed?

Vaktsineerimisjärgselt võivad esineda paiksed kõrvalnähud: süstekoha valu, punetus ja turse. Nende nähtude leevendamiseks võib kasutada külma kompressi.

Samuti on kõrvaltoimetena kirjeldatud väsimust, pea- ning lihasvalu, seedetrakti häireid, millega võib kaasneda iiveldus ja oksendamine. Esineda võib ka sügelust, nahalöövet, kuplade teke nahale (nõgestõbi), liigesvalu ning palavikku (≥ 38 °C).

Need nähud on organismi loomupärane vastus vaktsiinile ja normaalne osa immuunsuse kujunemisest. Enamik vaksineerimise kõrvaltoimetest on kerged ning mööduvad 1–2 päeva jooksul ilma ravita. Palaviku ja peavalu korral võib nähtude leevendamiseks võtta paratsetamooli või ibuprofeeni. Oluline on meeles pidada, et kui nähud püsivad kauem kui paar päeva, on häirivad või muutuvad aja jooksul raskemaks, siis tuleb sellest rääkida arstile.

Maailma Tervishoiuorganisatsiooni Vaktsiinide Ohutuse Nõuandva Komitee andmetel ei põhjusta HPV vaktsiinid uute kroonilise haiguste sealhulgas ka autoimmuunsete haiguste teket.

Mis on HPV vaktsiini efektiivsus?

Vaktsiini Gardasil 9 efektiivsus on kõrge, kliinilises uuringus omandas 93-100% eelneva nakkuseta tütarlapsi kaitsekehad pärast täielikku vaktsinatsioonikuuri. Vaksineerimisel saadav kaitse on pikaajaline.

Juhul kui laps on enne vaksineerimist mõne vaktsiinis sisalduva viiruse tüübi suhtes nakatunud, siis selle HPV tüübi poolt põhjustatud haiguste suhtes ta kaitset ei saa, aga omandab kaitse ülejäänud vaktsiinis sisalduvate viiruse tüüpide suhtes. Vaktsiin ei oma raviefekti.